

N:o 22.

Ank. till Riksd. Kansli den 18 Febr. 1868, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående sättet för utseende af deputerade för markegångstaxornas upprättande.

(I. A.)

Vid nästlidna års riksdag väcktes i detta ämne flera motioner, i anledning hvaraf Stats-Utskottet under N:o 32 afgaf Utlåtande, hvaruti hemställdes, att Riksdagen för sin del måtte besluta, att, med upphäfvande af 1 § uti Kongl. Kungörelsen angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande af den 11 Maj 1855, denna § skulle erhålla följande lydelse:

“1:o. I öfverensstämmelse med 75 § Regeringsformen skall uti hvarje län markegångstaxa årligen upprättas af åtta inom länet bosatte, för sakkunskap och oväld kände deputerade, hvaraf halfva antalet, jemte två suppleanter, väljes af landstinget, och andra hälften, tillika med två suppleanter, utses af Vår Befallningshafvande. I län, hvarest två landsting finnas, väljas två deputerade och en suppleant af hvartera landstinget.

2:o. Deputerade sammanträda i länsresidenset å dertill af Vår Befallningshafvande, uti utfärdad kungörelse, bestämd dag i November före den 5 i samma månad.

3:o. Vid sammanträdet utse deputerade inom sig ordförande, som leder deras öfverläggningar. Landskamereraren vare dervid tillstädes, för att Kronans rätt bevaka, med åliggande att, om afseende vid hans framställningar icke fästes, dem till protokollet anmärka. Protokollet föres af länsbokhållaren.“

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 4 Saml. 1 Afd. 10 Häft.

Utskottets förenämnda hemställan bifölls helt och hållet af Riksdagens Första Kammare, hvaremot Andra Kammaren, med förklarande att de uti ingressen förekommande orden: "för sin del" borde utgå, beslöt att första punkten uti den af Utskottet föreslagna författningsparagraf skulle erhålla följande lydelse:

"I öfverensstämmelse med 75 § Regeringsformen skall uti hvarje län markegångstaxa årligen upprättas af åtta inom länet bosatta, för sakkunskap och oväld kända deputerade, hvilka, jemte fyra suppleanter, väljas af landstinget. I län, hvarest två landsting finnas, väljas fyra deputerade och två suppleanter af hvartdera andstinget."

Andra och tredje punkterna af Utskottets förslag blefvo deremot äfven af Andra Kammaren godkända.

Då Kamrarnes olika beslut i första punkten icke kunde sammanjemkas, förföll frågan vid nästlidna års riksdag.

Nu har samma fråga åter blifvit bragt å bane genom fem särskilda motioner, som inom Kamrarne blifvit vid innevarande riksdag väckta och till Stats-Utskottets handläggning remitterade. Herr *A. Faxæ* har nemligen uti Första Kammaren (se motionen N:o 32) såsom sin motion upptagit det af nästlidna års Stats-Utskott framställda, af Första Kammaren gillade förslag i ämnet, hvaremot Herr *C. Hammarhjelm* inom Första Kammaren (motion N:o 23) och Herr *Anders Persson* inom Andra Kammaren (motion N:o 212) gjort framställning, att första punkten af ifrågavarande författningsparagraf måtte erhålla den lydelse, sistnämnda Kammares beslut vid förlidets års riksdag innefattade. Derjemte hafva förslag blifvit väckta, dels af Herr Friherre *Carl von Otter* inom Första Kammaren (motion N:o 45) att de deputerade, hvilka hade att upprätta de årliga markegångstaxorna, måtte, till ett antal af åtta inom hvarje län, väljas sålunda, att hvarje Bevillingstaxeringskomité bland sina medlemmar föresloge fyra till ledamöter i en valnämnd, som skulle ega att utse deputerade för markegångsprisens bestämmande; att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som genom vederbörande Magistrater och kronofogdar borde erhålla underrättelse om de sålunda föreslagna, bland dessa skulle utse och kalla minst tjugo och högst trettio att såsom ledamöter i sagda valnämnd sammanträda i residensstaden å tid, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämde och kungjorde, och att denna nämnd, som inom sig borde utse ordförande, skulle med slutna sedlar bland inom länet bosatta, för sakkunskap och oväld kända män välja åtta deputerade och fyra suppleanter, samt dels af Herr *Per Nilsson* inom Andra Kammaren (motion N:o 114), att halfva antalet af de ombud inom hvarje län, som erfordrades för markegångstaxors upprättande, måtte väljas af länets landsting och andra hälften utses af å kommunalstämma valda ombud vid sammanträde inför Häradsrätten.

Vid noga öfvervägande af de olika förslag, som i fråga om sättet för utseende af markegångsdeputerade sålunda blifvit framställda, har det syntts Ut-

skottet, att det af Riksdagens Andra Kammare nästlidna års riksmöte godkända och af tvänne motionärer nu återupptagna bör de öfriga förslagen föredragas, såsom otvifvelaktigt varande det enklaste och, enligt Utskottets tanke, äfven det lämpligaste. Emot detta förslag har visserligen blifvit anmärkt, att Kronans och öfriga räntetagares rätt ej skulle enligt detsamma blifva tillräckligt tryggad. Landstingens sammansättning, den erfarenhet man redan vunnit om deras rätt att fullgöra än viktigare åligganden, synas emellertid, långt ifrån att lemna stöd åt den sålunda uttalade farhågan, tvärtom vederlägga densamma. Sakkunskap och oväld — de egenskaper man önskat finna hos markegångsdeputerade — torde nemligen vid landstingens val till markegångsdeputerade blifva lika säkert eftersökta, som om valet förrättades af något annat valkollegium. Att på förhand tillse, det räntegifvare- och räntetagare-intresset, som ofta förenas hos en och samma person, skulle vid markegångssättningen ega lika antal målsmän, så att dessa intressen likasom motvägde hvarandra, anser Utskottet för öfrigt mindre lämpligt, då, i händelse dessa intressen å ömse sidor med förbiseende af det rätta framhölles, resultatet af markegångssättningen skulle blifva ett medium emellan de olika meningarne, hvars belopp det i sjelfva verket låge i räntetagares skön att bestämma, enär dessa kunde rösta för så högt pris att efter sammanläggning det medium erhöles, som dessa såsom markegång önskade få bestämd. Här af visar sig vanskligheten att på arithmetiska grunder söka vinna det mål, som endast genom moraliska medel kan uppnås, och att markegångsdeputerades samvetsgränhet, oväld och sakkunskap i vida högre grad bidrager till en rättvis markegångssättning, än ett noga afvägande af förhållandet emellan de olika intressenas målsmän. För öfrigt äro i gällande författningar flera korrektiv nedlagda emot markegångsdeputerades missbruk af det dem lemnade förtroende. Sålunda skola de priskuranter, som före markegångssättningen äro af både räntegifvare och räntetagare upprättade och dervid Kronofogden eller Magistraten haft tillfälle att bevaka Kronans rätt, tjena till ledning vid markegångsprisens bestämmande, och afvikelse från det medelpris, som genom sammandrag af priskuranterna erhålles, får icke ega rum, utan att skälen dertill i protokollet anföras. Sålunda eger, vid sjelfva markegångssättningen, Landshöfdingen, som dervid förer ordet, mot besluten göra de erinringar, han finner vara af nöden, och då hans mening från deputerades beslut afviker, låta densamma till protokollet anteckna. Sålunda åligger det Landskamereraren att vid markegångssättningen bevaka Kronans rätt och Kammar-advokatfiskalen att derefter tillse, huruvida något vid markegångstaxorna å Kronans vägnar kan vara att erinra och i sådant fall att sina anmärkningar deremot hos Kongl. Kammar-kollegium framställa, hvarjemte Kammar-advokatfiskalen eger att hos Kongl. Maj:t i dylika frågor å Kronans vägnar anföra underdåniga besvär.

Fastän samtliga motionärerens förslag är öfverensstämmande derutinnan, att markegångsdeputerade inom sig skulle ega utse ordförande och fastän mot

Utskottets förslag i detta hänseende vid nästlidna års riksdag någon anmärkning under frågans behandling i Kamrarne icke förekommit, anser Utskottet likväl att gällande bestämmelser, angående Landshöfdings rätt att hos markegångsdeputerade vara ordförande, böra bibehållas. Skälet härtill är, att frågan genom Utskottets nuvarande förslag att landstingen skulle ega utse hela antalet af markegångsdeputerade kommit i en helt annan ställning än den hade enligt Utskottets förra förslag, deruti Landshöfding inrymdes rätt att utse halfva antalet af dessa deputerade. Om detta sistnämnda förslag blifvit lag, så hade Landshöfding medelbarligen kommit att utöfva större inflytande å markegångssättningen, än hans omedelbara förhållande till markegångsdeputerade såsom ordförande vid markegångssättningen kan antagas hafva åstadkommit; och då Utskottet frånträdt den af nästlidna års Stats-Utskott uttalade åsigt angående lämpligheten att låta Landshöfding utse halfva antalet af markegångsdeputerade, synes billigt och ändamålsenligt att Landshöfdingarne, som till det allmännas båtnad en längre tid deltagit i markegångssättningen såsom markegångsdeputerades ordföranden, icke helt och hållet beröfvas allt inflytande på denna viktiga förrättning. Deremot synes Landskamererarens ställning, såsom den der är skyldig att vid markegångssättningen bevaka Kronans rätt, icke göra honom lämplig att i Landshöfdingens frånvaro föra ordet, utan torde, i sådan händelse och derest icke någon blifvit i Landshöfdings ställe i nåder förordnad, val af ordförande inom markegångsdeputerade böra ega rum.

På grund af hvad Utskottet anført, får Utskottet hemställa, att Riksdagen, med den rätt Riksdagen enligt 75 § Regeringsformen tillkommer, må besluta, att 1 § uti Kongl. Kungörelsen angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande af den 11 Maj 1855 skall erhålla följande förändrade lydelse:

“§ 1.

1:o. I öfverensstämmelse med 75 § Regeringsformen skall uti hvarje län markegångstaxa årligen upprättas af åtta inom länet bosatta, för sakkunskap och oväld kända deputerade, hvilka, jemte fyra suppleanter, väljas af landstinget. I län, hvarest två landsting finnas, väljas fyra deputerade och två suppleanter af hvartdera landstinget.

2:o. Deputerade sammanträda i länsresidenset å dertill af Vår Befallningshafvande, uti utfärdad kungörelse, bestämd dag i November före den 5 i samma månad.

3:o. Vid sammanträde föres ordet af Landshöfdingen, utan rättighet för honom att i besluten deltaga, men med skyldighet att göra de erinringar, som finnas af nöden, och att, då hans mening från deputerades beslut afviker, låta

densamma i protokollet anteckna. Landskamereraren vare ock tillstädes för att Kronans rätt bevaka, med åliggande att, om afseende å hans framställningar icke fästes, dem till protokollet anmärka. Är Landshöfding frånvarande och icke någon uti hans ställe i nåder förordnad, utse deputerade inom sig sjelfva ordförande.

Protokollet föres af Länsbokhållaren.“

Stockholm den 18 Februari 1868.

Arv. Fr:son Posse.

N:o 23.

Ank. till Riksd. Kansli d. 18 Febr. 1868, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om eftergift af Kronans rätt till danaarf efter tvänne personer.

(I. A.)

1:o. Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (N:o 160) har Herr S. A. Hedlund föreslagit, att Kronans rätt till danaarf efter i Marstrand den 31 Mars 1851 afidne Bagaremästaren Gustaf Schröder må till förman för Stadsmäklaren i Göteborg P. M. Hägg eftergifvas.

Af motionen med dervid fogade handlingar inhemtas hufvudsakligen, hurusom Bagaren Schröder och hans före honom år 1844 afidna hustru Sofia Magdalena Schröder, född Ryde, i lifstiden upprättat inbördes testamente, enligt hvilket den efterlevande af makarne skulle till sitt frånfalle sitta i orubbadt bo och efter begges död arfvingarne å ömse sidor träda till den andel af boet, som lag utsätter; att, på grund häraf, Bagaren Schröder intill sitt frånfalle innehaft hela qvarlåtenskapen, som vid hustruns frånfalle uppskattats till 2,280 R:dr